

banky, jak zmenšila inflaci bankovek a usnadnila rozchod s dosavadní cedulovou bankou.

Stav našeho úřadu bankovního uveřejňuje se v novinách tak, jak se na cedulový ústav sluší. Po výměně všech kolkovaných bankovek za státovky bude možno tyto výkazy ještě důkladněji vybudovati.

Zdá se mně vždy, že u nás doma (**tím méně v cizině**) není známo, jak ohromný rozdíl je mezi naší regulací oběživa a mezi jinými zeměmi s korunovou měnou rakousko-uherskou. My zadrželi přes tři miliardy bankovek, v Rakousku natiskli nových pro stát za 4 miliardy, v Maďarsku pro stát jen vykázaných za 3 miliardy, my nepřipouštěli lombard válečných půjček, v Rakousku vzrůstal lombard o miliardy a tím také oběh bankovek. Všecko mluvení o tom, že kurs koruny byl nepřirozený, ukazuje jen, že kritikové nebyli si vůbec vědomí ohromného rozdílu a pronikavosti našich reforem a že vesele hnali korunu dolů svými kritikami a svou na odív stavěnou nedůvěrou ke kursům koruny v cizině.

D. Stažení valut a kovových peněz, valutní půjčka.

27. Nebylo zajisté pochybností, že v rukách obyvatelstva našeho nalézalo se hojně stříbrných a zlatých mincí, cizích valut a pohledávek na cizinu. Pro náš hospodářský život byla tato thesaurace ještě nebezpečnější než thesaurace peněz papírových. Za války bylo zcela přirozeno, že zlaté a stříbrné mince zmizely, že k papírovým penězům byla nedůvěra a vyhledávány nejprve k ukládání jmění ponize kovové a pak cizí papírové. Důvěra obyvatelstva, že čtyřdodoha vojnu vyhraje, vedla k tomu, že kupovány pašované papírové dolary, franky a jiné valuty.

Mezivládí, které nastalo od převratu do zřízení vlastní devisové ústředny, kdy nebyly valuty rakousko-uherské bance odváděny, nahromadilo také pohledávky na cizinu k těm, které byly před válkou v cizině a sekvestrací podléhaly jako pohledávky rakouské a uherské, nyní však mohly býti uvolněny jako pohledávky spojeneckého státu československého.

Zájem stáhnouti tyto pohledávky a použití jich jednak pro nákup zboží v cizině, jednak pro utvoření zlatého pokladu budoucí banky cedulové, byl dle mého názoru jasný. Nebudu se na tomto místě šířiti o tom, proč pokládám kovový poklad za potřebný pro úpravu měny. Promluvím o tom na místě, kde budu mluvit o příští úpravě měny.

28. Trojí cestou chtěl jsem se dostat k tomuto cíli:

- a) dobrovolnými dary na kovový poklad;
- b) půjčkou ve zlatě, stříbře a cizích valutách;
- c) soupisem mincovaného a nezpracovaného zlata, stříbra, zlatých a stříbrných mincí a cizozemských papírových peněz a nucenou jich nabídkou.

Ad a) Stát sám nepostavil se v čelo těmto sbírkám, dal jen svoje úřednictvo v zástavním úřadě k dispozici, poněvadž toto úřednictvo vyzná se v rozpoznávání zlatých a stříbrných předmětů od talmových výrobků. Nadšení obyvatelstva **českého** bylo veliké a vskutku dojemné. Výnos takové sbírky nemohl by ovšem utvořiti kovový poklad pro cedulovou banku, poněvadž po mém názoru není ani v oběhu tolik zlatých předmětů, dodávajících mincovní zlato (900 gr v 1 kg). Kdyby totiž náš zlatý poklad měl býti jen v ceně 1 miliardy korun, bylo by k tomu potřebí 335.000 kg zlata, a kdybychom snad přešli k bimeta-

lismu a vzali poměr mezi zlatem a stříbrem jako 1 : 15½, potřebovali bychom na půl miliardy zlata 167.680 kg, stříbra na půl miliardy korun 2,515.270 kg, čili přes 250 vagonů.

Jsem přesvědčen, že tolik mincovního zlata a stříbra není vůbec u nás v oběhu.

Avšak tyto dary poskytovaly zlato, stříbro, platinu a také polodrahokamy a drahokamy zadarmo, takže mohl stát na nákup zlata věnovati větší obnosy, poněvadž zlato mělo značné ažio a obzvláště ceňa domácího zlata těženého v Roudném, stále stoupala.

Ad b) Domáci půjčka ve zlatých a stříbrných mincích a cizích papírových peněžích, byla usnesena zákonem ze dne 25. února 1919. Půjčka měla býti úročena 4% a splatna nejdříve po čtyřech letech. Úrok i jistina měla býti splacena v kovu neb měně, v nichž byl zapůjčený obnos složen. Půjčka je osvobozena od dávky z majetku, započítá se sice do základu vyměření, ale obnos dávky na ni připadající se odepíše.

Provedení svěřeno spořitelnám, bankovnímu úřadu a některým záložnám. Sešly se značné obnosy ve stříbre, výsledky dole uvedu.

Ad c) Nařízením ze dne 6. března 1919, č. 113 a zákonem z 20. března 1919, č. 143, bylo současně s valutní půjčkou nařízeno, aby každý cizí peníze a pohledávku na cizinu nabídl devisové ústředně ke koupi za kurs, který určí. Současně zakázán vývoz cenných papírů, zlata, stříbra a valut, šeků, směnek, poukázek a vkladních knížek, peněžní ústavy směji vydávati s vědomím devisové ústředny akreditivy do ciziny jen 1000 franků neb 1000 marek, pro vyšší obnosy povolení ministerstva financí. Nařízením ze 14. března 1919, č. 129, zakázáno bankám vydávati

z deposit zlato a stříbro mincované i nemincované a cizí papírové peníze bez zjištění totožnosti osoby, což platilo také o safech.

Při soupisu tomto bylo možno žádati přísežné výsledky o tom, kdo drahé kovy, mince a cizí papírové peníze koupil a revisní odbor 1. března 1919 zřízený měl právo konati revise v bankách a jiných peněžních ústavech.

Všecka tato opatření byla zákonem plně odůvodněna, poněvadž podle platných zákonů a nařízení za války vydaných, nikdo neměl práva cizí valuty nabývatí a nabytí jich tedy protizákonně. Právem držel jen ty, jež měl před válkou.

Cizí valuty, zlato a stříbro byly předměty, které nejspíše mohly býti zatajeny a musilo býti použito mimořádných prostředků, aby byly objeveny.

29. Věděl jsem, že všechny tyto obnosy nestačí ani pro nákup v cizině ani pro poklad a snažil jsem se uzavřítí půjčku dolarovou na suroviny (25 mil. dolarů), poněvadž Spojené Státy povolily sice úvěr potravinový, avšak úvěr na suroviny ponechaly soukromému počínání. Dále vyžádal jsem si povolení Národního shromáždění k uzavření půjčky 100 mil. dolarů jako podkladu pro nápravu měny; zlato bychom sem byli nedostali, ale obnos dolarový ležel by pro nás v Americe jako zlatý poklad, podobně jako to za války provedla banka francouzská. Oba tyto úvěry nebyly provedeny. Nebylo, bohužel, pochopení pro to, že nestačí po této válce dáti chléb, nýbrž že daleko **důležitější je dáti příležitost k práci** poskytnutím surovin na úvěr, aby roztočila se kola a lidé vrátili se opět k mírové práci.

*30. Sbírání kovového pokladu a vnitřní půjčka valutová měly tyto výsledky dle sdělení ministerstva financí v rozpočtovém výboru:

**Na státní valutovou půjčku složeno dle stavu
z 31. prosince 1919.**

	Zlato	Stříbro	Papír
Marky	267.559.—	33 208.55	221.445.—
Franky	974.632.—	4.227.35	65.171.—
Švýcarské franky	6.350.—	444.—	123.460.—
Belgické franky .	11.410.—	241.60	22.—
Dolary	9.268.50	3.778.05	548.418.50
Libry šterlinků .	12.680.—	48.—	12.956.—
Ruble	44.502.50	11.204.95	24.920.68
Holandské zlaté .	18.154.—	172.70	3.165.—
Norské koruny . .	816.—	143.10	4.409.—
Černohorské K . .	346.—	1.335.—	34.—
Italské liry	29.919.—	10.578.20	103.043.—
Rumunské lvy . . .	880.—	4.778.95	522 960.85
Srbské dinary . . .	635.—	7.396.47	21.280.—
Turecké ₺	2.269.25	621.46	73.—
Bulharské lvy . . .	356.—	459.87	22.088.—
Řecké drachmy . .	720.—	55.50	
Španělské pesety .	365.—	84.50	
Rakouské duk. . . .	17.447.—		
Rakouské 10 a 20K	7,758.120.—		
fl. stříbrné měny .		30.566.—	
Rak. stříbro v ko-			
runách		67,118.197.—	

Kanceláři Svazu českých spořitelén byl nyní se-
staven tento výkaz:

Uloženo bylo:			
u spořitelén		upeněž. ústavů na Slovensku	celkem
českých	německých		
zlato:			
22.697	1.384	334	24,415 dukátů, dále
za nominale:			
7,787.200	320.110	3.400	8,110.710 rak. korun
195.811	39.460	250	235.521 marek

Uloženo bylo:			
u spořitelén		u peněžních ústavů na Slovensku	celkem
českých	německých		
zlato za nominale:			
1,523.437	62.725	180	1,586,342 franků
14.225	977	—	15.202 dolarů
10.147	225	—	10 372 šterlinků
51.370	5.055	—	56.425 rublů
15.121	1.790	—	16.911 hol. zl.
270	40	—	310 kronorů
226	11	—	237 perperů
31.985	2.664	1	34.650 lir
1.935	100	—	2.035 lei
510	40	—	550 dinarů
7.807	12	—	7.819 tur. liber
730	20	—	750 lvů
mimo jiné zlaté mince.			
Stříbro za nominale:			
62,538.152	1,934,736	61.263	64,534.151 rak. stf.
36.625	4.478	60	41.163 marek
2.436	770	14	3.220 franků
176	11	255	442 dolarů
4.043	43	2	4.088 šterlinků
25.500	308	18	25,826 rublů
102	57	20	179 hol. zl.
182	36	—	218 kronorů
1.507	8	2	1.517 perperů
11.594	316	6	11.916 lir
3 870	70	13	3.953 lei
7.605	91	6	7.702 dinarů
2.846	—	—	2.846 tur. liber
811	12	6	829 lvů
mimo jiné stříbrné mince.			

Uloženo bylo:			
u spořitelén		u peněžních ústavů na Slovensku	celkem
českých	německých		
Papírové cizozemské valuty za nominale:			
262.584	101.361	630	363.575 marek
74.807	4.918	820	80.545 franků
761.507	26.481	16	788.007 dolarů
37.285	209	35	37.529 šterlinků
2.569	25	—	2.594 hol. zl.
39.212	—	—	39.212 kronorů
158.307	6.035	—	164.342 lir
423.500	9.170	5	432.675 lei
21.654	—	—	21.654 dinarů
50.624	2.777	—	53.401 lvů

mimo jiných papírových cizozemských valut.

Číslice tyto nejsou konečnými. Věřím, že konečný výsledek bude značně větší.

Nehledě ke Slovensku, kde akce byla přerušena válečnými operacemi, ukazují číslice vkladů u německých spořitelén nejlépe, jaké zásluhy získaly si německé spořitelny a naši spoluobčané německého jazyka o náš stát.

Počítáme-li, že

dukát	obsahuje	3.4424	g
zlatá 20koruna	»	6.0975	g
zlatá 20marka	»	7.16845	g
zlatý 10frank a			
zlatá 10lira	»	2.90322576	g
zlatý dolar	»	1.50462	g
zlatá libra šterlinků	»	7.3223	g

zlatý ruský imperial (15 Ro)	obsahuje	11·6135	g
zlatý 10zl. holandský	»	6·048	g

ryzího zlata,

pak jen vklady na valutovou půjčku státní v dukátech, korunách, markách, francích, lirách, dolarech, líbrách šterlinků, rublech a hol. zlatých representují

as 3260 kg ryzího zlata.

Rakouská stříbrná koruna	obsahuje	4·175	g
stříbrná marka	»	5·—	g
stříbrný shilling	»	5·231	g
stříbrný rubl	»	18·—	g

ryzího stříbra.

Representují proto pouze vklady v rakouském stříbře, markách, shillingách a rublech

asi 270.025 kg ryzího stříbra

čili 27 vagonů.

Zlatý poklad vzniklý z darů:

I. Zlato:

1. mince a medaile, dohromady 94.520 kusů (v tom 72.570 v korunách rakouských);
2. zlatých zlomků 205 kg 320 g (z toho roztaveno 177 kg 800 g a vytěženo ryzího zlata 63 kg 6493 g, zbytek neroztaven);
3. 7 zlatých mincí = 23 g pro Zemské museum;

4. skvosty v ceně 50.000 K;
5. skvosty granátové 1.077 kusů a kromě toho 1.250 g granátových zlomků;
6. zlaté starožitnosti 41 kus.

II. Stříbro:

1. stříbrné mince a rakouské za 714.450 K (ostatní stříbrné mince kusů 24.224);
2. uměleckých předmětů 275 kusů;
3. starožitností 88 kusů;
4. náčiní 391 kus;
5. stříbrné zlomky 2.038 kg 810 g;
6. museální stříbrné mince 15 kg 893 g.

III. Papírové ceniny:

4.329 jednotek v různých měnách.

IV. Polodrahokamy:

6 kg 869 g.

V. Hodinových strojů 2.312 kusů.

VI. 53 kg pravých bort zlatých.

VII. 771 kg 200 g bronzu a různého kovu.

Z mincí vyřaděny jsou takové, které mají cenu museální a z různých předmětů takové, které mají cenu historickou a uměleckou; stalo se tak po prohlédnutí znalců ministerstva národní osvěty.

Bylo tímto způsobem získáno asi 127 milionů korun v relaci mírové na půjčce. Vedle toho kupovány zlaté mince a zlato, jehož je asi za 10 milionů. Sibiřská armáda slíbujíc nám přivést zlatu a platiny asi za 40 milionů korun.

A zase při této příležitosti položme si otázku, bylo-li by toto opatření setkal se s úspěchem nyní.

Není jasno z těchto výsledků, že v životě států a národů znamená něco láska, nadšení a důvěra, že není ani hospodářský život postaven na čisté zájmy materiální? 2312 kusů hodínekových strojů, z nichž obal ve sběrně sloupili a hodili v puncovním úřadě do tavičího kotlíku! Není to zajímavé číslo těch, kdož vzdali se svých zlatých hodínek ve prospěch pokladu republiky?

A 53 kg pravých zlatých bort! Z uniform, klobouků a čák starého režimu je odpárali a přinesli na poklad republiky!

Budeme všech těchto milých, nadšených, vážně o blaho republiky starostlivých vzpomínat, až zmizí ta strašná, odporná vlna vypočítavosti a materialismu, při níž se „počítá, co mu to vynese“, a až vrátí se láska a ideální snažení. A ty se vrátí!

*

Pokud jde o nucený nákup valut devisorou ústřednou, nebyly nákupy vedeny odděleně. V celku do konce října 1919 obnášel obrát v devisorové ústředně dle sdělení ministerstva financí: 292 mil. M, 30 mil. švýc. fr., 28 a půl mil. franc. fr. 5 a půl mil. dánských korun, 0.65 mil. norských, 3 a půl mil. švédských korun, 1 a třičtvrtě mil. dol., 11 a půl mil. lir, 2 a půl mil. líber, 3 a půl mil. hol. zl.

Vedle toho ovšem disponoval stát valutami získanými vývozem přímo. Avšak z obnosů zde uvedených jest snad zřejmo, že bylo velmi směšno žádati zázraky pro dovoz z ciziny.

E. Zachycení jmění pro dávku z majetku.

31. Příjítí s dávkou majetkovou v době úplně neurovnaných poměrů, při nejistých hranicích, nejistotě,